

Marta Fiolić

mag. hist./mag. ethnol. et anthrop.

Nikola Seiwerth

[povijest]

Genealogija plemenite obitelji Ferić *de Hudibitek*

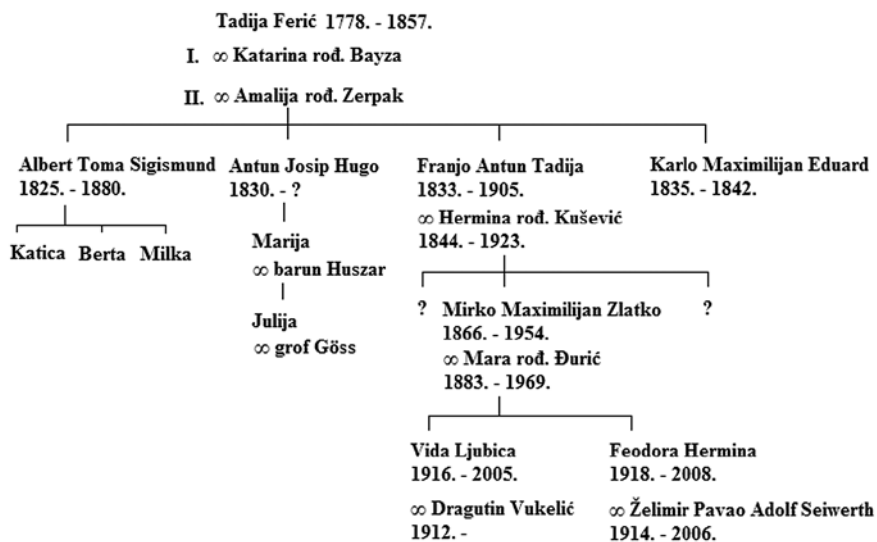
Autori u ovom radu istražuju dvostoljetnu povijest i genealogiju plemenite obitelji Ferić de Hudibitek, a preko njih ukazuju na značajne gospodarske, društvene i ine promjene koje su obilježile 19. i 20. stoljeće u Zagrebu i njegovoj okolini. Na primjeru spomenute obitelji rad će tako ukazati na uspon u plemićke krugove, kao i propast istih te snalaženje osiromašenog plemstva u novim, građanskim sferama i okvirima.

Ključne riječi: genealogija, obitelj Ferić, plemstvo, građanstvo, 19. i 20. stoljeće

Iako se u većini slučajeva vrata arhiva vezano za genealogiju otvaraju tek pojedincima zainteresiranim za povijest vlastite obitelji, dakle, pretežno istraživačima hobistima, genealogija jest pomoćna povijesna znanost dostojna i veće pažnje. Osim pružanja informacija o određenim „velikim“ imenima u povijesti i njihovim korijenima, ona može na manje poznatim, ali možda baš reprezentativnim, slučajevima otkriti ili pojasniti kompleksnost i bogatstvo povijesnih zbivanja, bili oni određen događaj ili dugotrajan povijesni fenomen. Genealoška metoda tako može pomoći povijesnoj demografiji. Ta metoda otkriva demografske posljedice ratova i velikih epidemija, zatim „atomizacijom“ stanovništva omogućava „razumijevanje neprestanoga pulsiranja stanovništva“, ali značajna je pomoć i onomastici,¹ a samo jedno obiteljsko stablo osim zadovoljštine u upoznavanju vlastite povijesti, eventualno povijesti lokalne zajednice, može otvoriti pogled prema prošlosti i velikim socio-ekonomskim promjenama (npr. migracijama, procesu industrijalizacije, urbanizacije i sl.).² Riječima Ahasvera von Brandta, nositelji povijesti su ljudi, a genealogija proučava kako su ljudi, koji su ispisali povijest, međusobno povezani. On razlikuje *Familiengeschichte* (povijest obitelji), od *Genealogie* (genealogije), zaključujući kako genealogija više prati povezanost među članovima i događajima iz „vanjskog“ svijeta koji utječu na obitelj, dok povijest obitelji promatra određene članove obitelji u kronološkom rasporedu.³

Genealogija dakle proučava razvoj različitih obitelji, rodova i plemena, i njihovo podrijetlo, prvenstveno se oslanjajući na rodoslovna stabla tih zajednica. Genealoško istraživanje jest složen postupak traženja, prikupljanja, obrade i povezivanja građe o pojedincima iz nekog rodoslovnog stabla. Građa koja se koristi varira od *Status Animarum* i matičnih knjiga, preko grbovnica, zatim katastara pa do groblja, itd. Bitno je sakupiti dovoljno kvalitetnih izvora i informacija kako bi se oni mogli povezati u cjelovitu sliku koja će ukazati na priču pojedine obitelji, a preko nje o povijesnom kontekstu u kojem je ta obitelj živjela, s čime se kroz svoj razvoj susretala, koji su razlozi njenih uspona i padova, kakve je stranice povijesti ona posredno ili neposredno, u užem ili širem okruženju ispisala. Tako, iako bi se s jedne strane moglo postaviti pitanje opravdanosti ili svrsishodnosti istraživanja povijesti pojedinačne obitelji, ono je s druge strane i promašeno pitanje s obzirom na bogatstvo informacija koje taj pojedinačni slučaj može pružiti i koji se tako uključuje u mrežu podataka o povijesti lokalne zajednice, povijesti određenog mjesta ili određenog razdoblja. Stoga predstavljamo povijest plemenitaške obitelji Ferić koja će u ovom radu progovoriti ili, bolje rečeno, ukazati na procese i mentalitete koji su dugotrajno obilježili jedan dio staleža u 19. i 20. stoljeću., od Habsburške Monarhije do socijalističke Jugoslavije – uspon u društvu, dobivanje plemićke titule, za to doba karakteristične gospodarske i političke aktivnosti, sukobe unutar obitelji, komadanje posjeda, gubljenje prestiža i asimilacija u građanstvo kod mlađe generacije, jednako kao i nespремnost na te promjene, tvrdoglavost i plemićki ponos kod starije.

Ovaj rad bavi se genealogijom plemenitaške obitelji Ferić, koja svojom poviješću od prve polovice 19. stoljeća ujedno može poslužiti i kao predložak procesa međusobnoga povezivanja hrvatskoga plemstva i kasnije transformacije velikaških i plemićkih rodova u građanstvo, odnosno propasti plemstva i uspona građanstva. Iako povijest obitelji Ferić seže dalje od Tadije Ferića (Tadeo Ferrich), nedostatak izvora odredila ga je kao početnu točku ovog rada. Većina korištene građe potječe iz obiteljskih arhiva za

Slika 1.
Rodoslovno
stablo plemenite
obitelji Ferić de
Hudibitek.
Izradili autori
članka.

čije postojanje moramo zahvaliti pokojnoj dr. iur. Vidi Ferić Vukelić i njezinomu nećaku prof. dr. sc. med. Svenu Seiwertu,⁴ no korištena je i građa iz Državnog arhiva u Zagrebu.

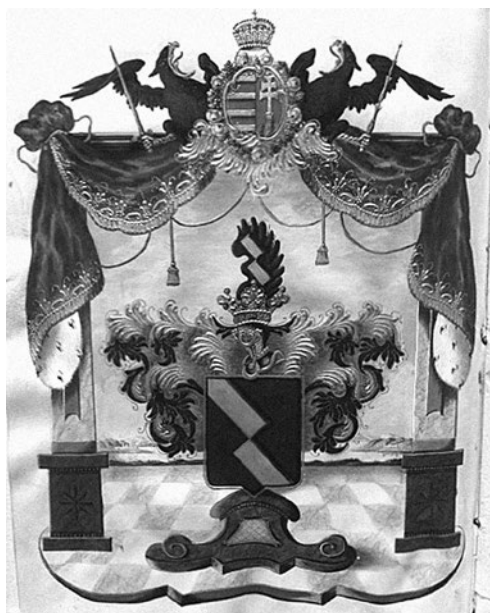
Tadija Ferić, rođen je 1778. godine, u Kobašu (danas Slavonski Kobaš), u blizini Slavenskog Broda. Nepoznata su imena njegovih roditelja, kao i tijekom njegova djetinjstva i obrazovanja, koje završava 1801. godine, diplomom sa studija prava u Zagrebu, gdje polaže i odvjetnički ispit dvije godine kasnije. Banski ga stol proglašava pododvjetnikom Zagrebačke županije, a paralelno biva postavljen za profesora osječke kraljevske gimnazije.⁵ Već 1805. godine Tadija Ferić dolazi na mjesto odvjetnika Zagrebačke županije, upravitelja imanja zagrebačke biskupije te *exactora*, kraljevskog poreznika. Na tim položajima sudjeluje u napoleonskim ratovima, što će kasnije i biti razlogom dobivanja plemićke titule. Godine 1809., radi na organizaciji besplatnog podizanja banderijalne vojske na posjedima koji su mu dodijeljeni na upravljanje, pa će s topolovačke gospoštije „otpremiti gotovo čitavu banderijalnu centuriju na granicu druge legije“.⁶ Uz besplatno podizanje banderijalne vojske, 1809. i 1813. godine, Tadija Ferić samostalno, odnosno o vlastitom trošku otprema državno žito za vojsku, ali i osobnim kreditom potpomaže monarhijske ratne napore.⁷ Kao glavni moment koji ga povezuje s napoleonskim ratnim operacijama ipak se ističe izgradnja sirotišta za plemićku djecu, koja su izgubila svoje roditelje u ratnim zbivanjima. Sirotište podiže s prvom ženom, Katarinom, na svom posjedu na Slanetinskom vrhu, u Sv. Urbanu, u Međimurju, a o tom pothvatu svjedoči kameni obelisk na kojem je ostalo zapisano: „THADDAEO ET

Slika 2. Portret Tadije pl. Ferića de Hudibitek (djelo Michaela Stroja), u posjedu obitelji.

CHATARINAE FERRICH HOCE PONUNT FILIALIS DEVOTIONIS MONUMENTUM GRATI ORPHANI DIE 22 OCTOBRES 1822". [Ovaj spomenik sinovskog zavjetovanja postavljaju Tadiji i Katarini Ferić, zahvalni siročići dana 22. listopada 1822.]⁸ Izgleda da je Tadija Ferić, sa svojom ženom Katarinom, na vlastitoj gospoštiji podigao sirotište u kojemu ih je sam podučavao i odgajao, „trudeći se da postanu najbolji građani domovine i odlični kraljevski službenici”,⁹ a jedanaestero njihovih nekadašnjih štitičenika odužilo im se podizanjem ovoga spomenika. Uz ostala zaposlenja, Tadija je izabran i kao jedan od predstavnika Hrvatskoga sabora, u čijim regnikolarnim deputacijama, sudjeluje četiri puta između 1811. i 1825. s ciljem izrade instrukcija za poslanike Hrvatskoga sabora u Ugarskom saboru. Uz to, Tadiji je dodijeljena funkcija *asesora* (prisjednika) Sudbenih stolova Varaždinske i Zagrebačke županije. Ipak, najveći trenutak njegovoga javnoga života, zbio se tridesetak godina nakon stupanja u javnu službu – 22. kolovoza 1833. godine, car i kralj Franjo I., dodjeljuje Tadiji, njegovoj ženi i potomcima, plemstvo s grbom i atributom *de Hudibitek*¹⁰ te posjedom u istoimenom selu u Zagrebačkoj županiji, koje je ranije pripadalo Maksimilijanu Vrhovcu, a po njegovoj smrti Ugarskoj kraljevskoj komori.¹¹ Na taj način Tadija zapravo ulazi u drugi stalež kada je već u cijeloj Habsburškoj Monarhiji staleško društvo u poodmakloj fazi.¹²

Plemićki grb obitelji Ferić (Ferrich) prikazuje prelomljenu zlatnu gredu na crnome polju. U vezi s grbom, kao i s rođonačelnikom plemićke titule u obitelji Ferić, javlja se određena neodumica. Ranija potraga za povijesnim korijenima unutar obitelji, kao i istraživanje novinara Srećka Ljubljanovića devedesetih godina, naišla su na spomen „kapetana gradišćanske regimente i ađutanta generala baruna von Geeyne Stjepana Ferića”, kojega će car i kralj Franjo I. uzdići „u red vitezova Svetog Rimskog

Slika 3 i 4.
Grbovnica Tadije
Ferića, u posjedu
obitelji.

Carstva, podijelivši njemu i njegovim potomcima grb i predikat von Ferrenhain¹³. Taj podatak potvrđuje i apologija caru Franji I. gdje se, među ostalim njegovim zaslugama, nalaze i popisi pojedinaca i obitelji koje je učinio plemenitim. Pa tako stoji i da je „Ferich, Stephan, Hauptmann“ godine 1801. dobio plemićku titulu s atributom „von Ferrenheim“¹⁴. U grbovnici se navodi kako je Stjepan Ferić u svojoj molbi tvrdio „da potječe od predaka, koji su, iako ne postoje vjerodostojne isprave ipak na temelju usmene predaje nastavljene do današnjeg dana, bili na glasu kao plemići“¹⁵. Uz to, Stjepanu Feriću dodijeljen je gotovo identičan grb, koji će se od Tadijina razlikovati jedino po plaštu. Kako nema dokaza o nastavku obiteljske linije, od Stjepana Ferića nadalje,¹⁶ dokaz o plemstvu našao se u posjedu Tadije Ferića, što će kasnije, možda, igrati određenu ulogu u oblikovanju obiteljskoga grba. Međutim, Ivan Bojničić kada govori o obitelji „Ferich de Hudibitek“ i opisuje obiteljski grb, ne spominje Stjepana Ferića, već Tadiju i najmlađeg sina Franju. Tadiju kao „Provincial-Exactor in Kroatien“, a Franju kao „kroat. Landtags-Abgeordneter“.¹⁷

Uvođenju Tadije Ferića od Hudibitka u plemićke krugove prethodila je posebna komisija kojom je predsjedao grof Toma Keglević Buzinski i kaptolski kanonik Josip Mihalić, koja ga „uvodi“ u posjed Hudi Bitek. Iz zaključaka Nevenke Plavšić Gojković proizlazi kako je Tadija Ferić tako bio posljednji proglašeni plemić kojemu je pripala kraljevska donacija u obliku posjeda.¹⁸ Iz zapisa koji je nastao prilikom „uvođenja“ u posjed Hudi Bitek, vidljivo je kako se ne radi o veleposjedu, već o imanju od 16,63 hektara, kojima su pridodani posjed u Sv. Urbanu te posjed Borčec kraj Stenjeveca.¹⁹ To može biti jedan od razloga zašto je Tadija Ferić, unatoč tomu što je uzdignut na plemićku čast, nastavio sa svojim poslom voditelja veleposjedničkih imanja. On uskoro iz Sv.

Urbana, za koji se pretpostavlja da mu je bio prebivalište sve do dobivanja plemićke titule, seli u Zagreb, u kuću na Markovu trgu broj 3, kuću pokraj oca svoje druge žene, Eduarda Zerpaka.²⁰

Uz Tadiju Ferića, 1822. godine, spominje se Katarina Bayza kao njegova žena, ali o njoj, nažalost nema informacija, kao što ne postoji ili nije pronađen njihov vjenčani list. Iz kupoprodajnog ugovora pronađenog u Državnom arhivu u Zagrebu, vidljivo je kako su već 1807. Tadija i Katarina bili vjenčani, jer se navode kao zajednički kupci posjeda „Hauszmeister“ na Borčecu, kojega su otkupili od Thomasa Mikloussicha.²¹ Iz istoga se ugovora doznaje i Katarininu podrijetlo. Ona je kći Julijane i, tada već pokojnoga, provizora Mathiasa Bayze.²² Ipak, njihov brak završio je, ili razvodom, ili, što je vjerojatnije, Katarininom smrću, jer se 1. srpnja 1824. Tadija Ferić ponovno ženi – ovoga puta Amalijom Zerpak. Kako u prvom braku nije imao djece, Tadijino je potomstvo proizašlo iz braka s Amalijom Zerpak koja će mu u razdoblju od deset godina podariti četvoricu sinova. Prvi, Albert Toma Sigismund, rodio se godinu dana nakon vjenčanja, 1825., Antun Josip Hugo 1830., Franjo Antun Tadija 1833., dok se Karlo Maksimilijan Eduard rodio 1835. godine. Posljednje rođeni sin, Karlo, umro je 1842. godine.²³ Trojica preostalih sinova preživjet će djetinjstvo i postati članovima plemićkoga staleža koji će, još za njihova života, gledati opadanje svoje moći.

Do četrdesetih godina 19. stoljeća Tadija Ferić je postigao već mnogo: bio je pododvjetnik Zagrebačke županije, „cehovski komesar“,²⁴ odnosno nadzornik ceha u ime nadležne vlasti, zatim župan (sudac) i *cenzor* (odvjetnik/*fiškal*) zagrebačkog Kaptola, upravitelj na veleposjedima velikih i imućnih plemeniških obitelji, član Hrvatskoga sabora te i sam nositelj plemićke titule. Uz to, svom primarnom posjedu u Sv. Urbanu pridodao je i posjede u Borčecu kraj Stenjevcia i kuću u današnjoj Mesničkoj ulici broj 41 (što nam je poznato iz Registerium cunctorum possessorum, eorundem domuum in 1. r. Civitate Montis Graecensis Zagrebiensis iz 1809. godine). Prema katastru iz 1820./1821. Tadija Ferić posjeduje i kuću u Ilici 49, a prema „Katastru kuća“ iz 1833./1834. godine znamo da je navedenom posjedu pridodao i kuću na Markovu trgu broj 3, dvije kuće u današnjoj Hercegovачkoj ulici, broj 79 i 81 (1833.) te, prema „Katastru kuća“ iz 1848., kuću u današnjoj Dalmatinskoj ulici broj 12.²⁵ Sve veći posjedi kao i financijska sigurnost, ponukali su Tadiju Ferića da započne sa sve većom gospodarskom aktivnošću, a iskustvo koje je prikupio u radu na veleposjedničkim imanjima, iskoristit će u radu na vlastitom posjedu. Koliko je bio uspješan u očima svojih suvremenika dovoljno govori podatak iz veljače 1841. godine kada ga zagrebački biskup Juraj Haulik poziva, uz još 28 drugih istaknutih pojedinaca, među kojima se ističu Franjo i Antun pl. Kukuljević Sakcinski, Eduard pl. Jelačić, grof Ivan Drašković, grof Gjuro Oršić, grof Antun Erdődy, grof Ladislav Pejačević i barun Franjo Kulmer, na dogovor o osnivanju *Gospodarskoga društva*.²⁶ Na tom je susretu dogovorena organizacija Hrvatsko-slavonskog *gospodarskoga društva*, koje je osnovano 24. studenog iste godine, a za predsjednika je izabran biskup Haulik. Tadija Ferić izabran je, uz Matiju Belerbega, grofa Aleksandra Draškovića, Stjepana Köröskenyja, Mirka Haraminčića, Ljudevita Bužimskog, Ignacija Kršnjavog i Antuna Šufłaja u prvi upravljajući odbor. Upravljajući odbor novoga društva ujedno je bio i redakcijski odbor lista istog društva, koji će u kasnijim godinama dobiti ime *Gospodarski list*, što je Tadiju Ferića učinilo i članom redakcije toga glasila.²⁷ Kako je jedna od glavnih zadaća društva bilo organiziranje

Slika 5. Portret Amalije Zerpak pl. Ferić, u posjedu obitelji.

podružnica, kojima je cilj bio pomoći proširenju modernih metoda u gospodarstvu, Tadija Ferić 1844. godine urgira za osnivanje podružnice u Brezovici, gdje također postaje članom upravnog odbora. Svoje pregnuće za poljoprivrednim i gospodarskim djelovanjima kao i zavod modernizacije, pokušava podijeliti s drugim gospodarstvenicima svoga kraja, ali i na svojem posjedu prvi ukazati primjerom. Tako će *List mesečni*, kako je u početku nosilo naslov izdanje *Gospodarskoga društva*, donositi pozitivne evaluacije i primjere modernizacijskoga napretka vidljive na imanju Hudi Bitek.²⁸ Jedan od noviteta kojemu je uvelike pridonio i Tadija Ferić, bio je i uzgoj dudova svilca i razvoj svilogojstva u brezovačkom kraju.²⁹ Usprkos velikom otporu, postigao je da podružnica *Gospodarskoga društva* brezovačkog kraja, zasadi podružničke nasade dudu, a kao najveći pojedinačni pratilac njegovih ideja istaknuo se mladi zagrebački odvjetnik, ujedno i Tadijin najstariji sin, Albert Toma Sigismund Ferić.³⁰

Političko djelovanje Tadije Ferića zastrto je koprenom neodumice oko njegovoga opredjeljenja. Vršeci razne zemaljske funkcije, prvenstveno je radio na općem gospodarskom napretku. Jedan je i od pokretača *Gospodarskoga društva* i zastupnik Hrvatskoga sabora,³¹ ali ga s druge strane tajnik Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva, gorljivi pobornik ilirskoga pokreta, Dragutin Rakovac u svojem dnevniku 1843. godine naziva „velikom mađaronom“.³² Ipak, u istom zapisu Rakovac spominje i navodnu Ferićevu političku promjenu o kojoj svjedoče i drugi suvremenici: mađaronska je stajališta zamijenio proilirskima. U sličnom tonu govori i o Tadijinim sinovima Albertu, Antunu i Franji. Tako navodi: „Danas je bio kod mene Franjo Kukuljević (...) On je napravio reprezentaciju varaždinsku. Da se Ferić obratio je. Mladi Ferići da su ilirci i da je jurat Ferić [ili sam Tadija, ili „mladi jurat“ Albert, op. a.] u Varaždinskom

spravištu žestoko vikao proti Erdódyu”.³³ Možda je tijekom svoga javnoga djelovanja Ferić oklijevao ili mijenjao uvjerenja, budući da je, kako se navodi i u *Izložbenom katalogu* Gospodarsko-šumarske izložbe u Zagrebu iz 1891., *Gospodarsko društvo* 1841. godine pokrenuto od strane sudionika hrvatskog narodnog preporoda, a među pokretačima i osnivačima nalazio se i Tadija Ferić.³⁴ Nadalje, Tadija Ferić nalazi se i u popisu utemeljitelja Matice ilirske iz 1842. godine, što neosporno stavlja pečat upravo na njegovo ilirsko političko opredjeljenje.³⁵ Valja istaknuti kako do 1840-ih godina ilirski i mađaronski tabor nisu čvrsto razdijeljeni. Koliko je vidljivo iz zapisa njegovih suvremenika, Ferićevo je političko lutanje 1843. završilo priklanjanjem ilirskoj opciji, što se ne može reći i za politička uvjerenja njegove druge supruge Amalije Zerpak čiji je otac Eduard kao i mnogi drugi istaknuti mađaroni, nakon što je ban Jelačić raspustio Zagrebačku županijsku skupštinu i mađarski kasino, otišao iz banske Hrvatske. U novinama su te „izbjeglice“ imenovani i proglašeni izdajnicima domovine. Dapače, podban Lentulaj i sam ban Jelačić nazivaju ih „izbjeglicama i bjeguncima“, te se međusobno dogovaraju o zabrani povratka ili, ako se pokušaju vratiti, i o zatvaranju „kolovođa“ među kojima je i Zerpak.³⁶ Ta politička podvojenost, koja nije bila specifikum Ferića, dobila je svoj krvavi pečat, koji će pomoći povijesnoj i političkoj recepciji Tadije Ferića kao vatrenoga mađarona. Prilikom zagrebačkih županijskih izbora, koji su se održavali 28. i 29. srpnja 1845. godine, došlo je do manipulacije izbornoga procesa koji je rezultirao pobjedom mađaronske struje. Kada je objavljen konačni rezultat o pobjedi mađaronskoga kandidata Josipa Žuvića pred narodnjačkim kandidatom Benkom Lentulajem, predvečer 29. srpnja pristaše i istomišljenici Narodne stranke u velikom se broju okupiše na Markovu trgu kako bi prosvjedom i demonstracijama iskazali svoje neslaganje i nezadovoljstvo. U tom trenu, iz kuće Tadije Ferića, koja se nalazila na samome uglu Trga sv. Marka i Mletačke ulice (Trg. sv. Marka br. 3) ispaljen je hitac iz pištolja koji „jednog djaka rani”.³⁷ U taj je tren nezadovoljna svjetina krenula na Ferićevu kuću kako bi se razračunala s onim koji je uputio hitac, ali je kuća na vrijeme zatvorena, tako da su cijenu bijesa platili samo porazbijani prozori. Tada započinje krvavi sukob između pjesnika Mirka Bogovića i jednog podoficira, i završava teškim Bogovićevim ranjavanjem. Na njega su, već ranjenog mačem, otvorili vatru najbliži vojnici koje je ban Haller pozvao radi održavanja reda prilikom izbora. Uslijedila je opća paljba drugih vojnika po prosvjednicima što je za rezultat imalo trinaest poginulih i nekoliko desetaka ranjenih. U *Pregledu povijesti hrvatskoga naroda*, Ferde Šišića, ovaj je događaj prikazan puno blažim.³⁸ Prvi je pucanj također lociran u kući Tadije Ferića, doduše s tavanskoga prozora, ali isti, prema njegovim tvrdnjama nije upućen u redove narodnjaka, kojih je na samom trgu bilo tek nekolicina, već u zrak. Kasniji krvavi tijek događaja u biti je isti. Najzanimljivijim se podatkom iz Šišićeva viđenja čini njegov opis „mađžarona Tadije Ferića”, u kojemu nema nikakvih naznaka promjena njegove političke svijesti.³⁹ Čitav će događaj ponijeti naziv *Srpanjske žrtve*, a pali će prosvjednici biti pokopani na Jurjevskom groblju s kojeg će se 1895. godine njihovi posmrtni ostaci, zajedno s dijelom nadgrobno spomenika, preseliti na Mirogoj.⁴⁰ Ova krvava tragedija ponukala je bana Hallera da podnese ostavku na mjesto bana, pod okriljem noći napusti Zagreb i zaputi se u Peštu. Odgonetavanje začetka krvoprolića, odnosno odgovornost za prvi pucanj na prosvjednike službeno nije pripisana nikomu, budući da istraga o nemilom događaju nikada nije dovršena. To će dovesti do stigmatizacije

Tadije Ferića kao vatrenoga mađarona, iako postoje navedena svjedočanstva o njegovu „preobraćenju”.⁴¹ Nedovršena istraga te šutnja i nesigurnost izvora, ipak nisu bili dovoljni za skrivanje konačne istine. U memoarskim zapisima Vide Ferić Vukelić,⁴² sačuvano je ime osobe koja je prolila prvu kap krvi *Srpanjskih žrtava*. Bila je to Amalija Zerpak Ferić, Tadijina supruga, koja je do smrti ostala vjerna svomemu mađarskom podrijetlu i mađaronskoj stranci.⁴³

Taj će događaj u mnogome uvjetovati Ferićevo postupno povlačenje iz javnoga i političkog djelovanja. Među posljednje aktivnosti koje su ostale zabilježene spada i donacija u akciji za otvaranje Narodnoga muzeja, 1846. godine, kada je pridonio novčanom iznosom od 2 srebrne forinte i prilogom za „numismatsku zbirku“, dok je njegov sin, Albert, dao svoj prilog „mineralogičkoj“ i „zoologičkoj“ zbirci.⁴⁴ Uz to, 1850. godine postaje namjesni starješina, odnosno zamjenik u upravnom odboru *Gospodarskoga društva*, kao i član odbora čija je zadaća bila ponovno uspostaviti i širiti podružnice *Gospodarskoga društva*. Na tim će pozicijama biti i 1853. kada, na poziv *Gospodarskog društva*, u Hrvatsku dolazi Franz Xaver Trummer, cijenjeni bavarski stručnjak u vinarstvu, čiji je posjet i sam Ferić pomogao financirati, a na njegov će poziv Trummer unaprijediti sortiment vinove loze na posjedu samoga Ferića, ali i u okolici.⁴⁵ Iste, 1853. godine, ukinute su funkcije namjesnog starješine, što označava i konačno Ferićevo povlačenje iz upravnog sustava *Gospodarskoga društva*, čijim će članom ostati do smrti. Godine 1853. Tadija Ferić posljednji put sudjeluje u javnom radu *Gospodarskoga društva* kao vršitelj neke funkcije, da bi 1857. godine posljednji put sudjelovao u radu uopće i to u raspravi o dudarstvu, na godišnjoj sjednici *Gospodarskog društva*.⁴⁶ Samo petnaest dana prije dvadesetčetvrtog rođendana svojega najmlađeg živućeg sina Franje, 14. prosinca 1857., Tadija pl. Ferić *de Hudibitek*, preminuo je u osamdesetoj godini života, ostavivši svojim potomcima u nasljeđe nekoliko posjeda i kuća, ali i plemićku titulu. Nažalost, upravo će materijalna dobra biti razlogom međusobne svađe njegovih sinova i postupne disperzije njegova nasljeđa.

Iza Tadije Ferića ostali su njegova žena Amalija Ferić, rođena Zerpak, i njihova tri sina: Albert, Antun i Franjo Ferić. Prema navodima Dragutina Rakovca vidljivo je da su „mladi Ferići (...) ilirci”,⁴⁷ odnosno da su odabrali političku opciju svojega oca nasuprot majci. Prema sjećanjima i memoarima članova obitelji Ferić, odnos između trojice braće nije bio skladan. Prema zapisima Vide Ferić Vukelić, nakon smrti njihova oca došlo je do svađe među braćom. Kako se čini, glavni je razlog bilo ponašanje najstarijega brata Alberta, koji je „navodno (...) gdje je mogao izigrao braću i majku i uglavnom sve upropastio”.⁴⁸ Svađa je prerasla u takve razmjere da je kontakt među braćom gotovo u potpunosti zamro. Iz toga je razloga nemoguće u potpunosti slijediti njihove životne puteve.

Koliko je poznato, prvorođeni sin Tadije i Amalije Ferić, Albert, rodio se 1. svibnja 1825. godine u Zagrebu, gdje je kršten u crkvi Sv. Marka.⁴⁹ Školovao se za pravnika, o čemu svjedoče i zapisi iz Rakovčeva dnevnika i članak *Lista mesečnog* iz 1845. godine, koji ga navodi kao „parnika”.⁵⁰ Poznato je također kako je 1879. godine Albert bio „umir. žup. bilježnik“. Uz jurističku karijeru, Albert Ferić bavio se i publiciranjem, pisanjem feljtona i kazališnih kritika.⁵¹ Godine 1862., pod pseudonimom HAF, objavljuje djelo *Njeholiko spisah o pučkoj zadrugi u Hrvatskoj i Slavoniji sa razmatranjem njena sveobćeg upliva*, prvo djelo o pučkim zadrugama pisano na hrvatskom jeziku.⁵² Uz to,

djelo prvi puta koristi termin zadruga, dotada isključivo korišten u srpskoj literaturi. Albert Ferić ovom je knjigom postao predvodnikom struje koja je bila „malobrojna, ali intelektualno dosta jaka“, a čije je razmišljanje bilo, suprotno većini, kako bi zadruge trebalo ukinuti.⁵³ Svojim se razmatranjima tako priključuje raspravi po pitanju institucije zadruga, odnosno običajnog prava i modernog građanskog prava, problemima vezanim za diobu zemlje itd. nakon Sabora 1860. godine, na kojem je, između ostalog, ono ponovno postalo akutno.⁵⁴ Valja napomenuti kako u svojem djelu *Hrvatske kućne zadruge*, Dragutin Pavličević navodi „Alfreda Ferića od Hudogbitka“, ali u stvari je riječ o Albertu. Kao najstariji sin preuzeo je brigu o upravljanju imanjima, što će imati negativne posljedice, kako na međuljudske odnose unutar obitelji, tako i na financijsko stanje obitelji.⁵⁵ Obiteljska svađa rezultirala je brojnim nepoznanicama vezanim uz njegov život. Tako se ne zna niti prezime žene koju je oženio, a prema obiteljskoj predaji bila je njegova gazdarica, odnosno voditeljica domaćinstva u Hudibitku, koja mu je rodila tri kćeri: Katicu, Bertu i Milku. Daljnji se razvoj te grane obitelji nije mogao s uspjehom pratiti, a kao jedan od razloga mogao bi se navesti i ovaj citat iz obiteljskih memoara: „naša (je) baka, Hermina usprkos anatemi što ju je njen muž bacio na brata i zabrani da se spominje njegovo ime, prihvatila Albertove kćeri kao rođakinje, čak je i u svom posjedu imala i neke njihove fotografije, koliko se sjećam slike mlađih sestara. Najstarija Katica nije se udavala (...) Negdje smo se u nekom društvu na kratko s njim srele, no nije nam bio baš nimalo simpatičan, i zato smo se držale poprilično hladno na njegovu konstataciju da smo zapravo dosta blizu rodbina (bratći odnosno sestrične u drugom koljenu.)“⁵⁶ Koliko je bilo Albertovo „umijeće“ gospodarenja dobro pokazuju podaci u Državnom arhivu grada Zagreba, iz kojih je vidljivo kako je, nakon što su mu 1861. na njegov nagovor drugi članovi obitelji dopustili upravljanje posjedima *Borčec* i *Hauszmeister*, svake godine dizao barem jednu hipoteku na posjede. Niz se proteže do 1877., a u nekoliko navrata se spominje ovrha i prelazak određenog postotka posjeda u vlasništvo drugoga, zaradi dugova koje Albert ne može, ili neće otplaćivati. U tim se zapisima i posljednji put spominje ime njegova brata Antuna, koji otplaćuje Albertov dug, kako ne bi propalo očevo nasljeđe.⁵⁷ Iako spisi završavaju 1877. godine, a Albert je Ferić živio do 1888.,⁵⁸ nije teško pretpostaviti putanju propasti, u koju će povući veći dio Tadijinoga imetka. Loše gospodarenje vjerojatno je bilo glavni razlog propadanja posjeda pod Albertovom paskom, ali bilo je i odraz vremena u kojemu su sinovi Tadije Ferića živjeli. Nakon ukidanja kmetstva 1848., mnoga su vlastelinstva ostala bez radne snage i u velikim financijskim neprilikama, zbog ukidanja feudalne rente. Pripadnici viših krugova vlastele imali su, zbog veće akumulacije prihoda i imanja, veće izgleda za relativno normalni život i djelovanje, dok su pripadnici niže vlastele, s manjom količinom posjeda bili primorani prodajom, u prvom redu šuma, popunjavati financijski minus u kojemu su se našli. Čak i uz prodaju šuma te državnu pomoć u obliku „zemljišno-rasteretnih zadužnica“ koje su donosile određeni godišnji prihod, većina manje vlastele se našla pred propašću.⁵⁹ Ukoliko manja vlastelinstva nisu u potpunosti propala, bila su parcelizirana, odnosno umanjena, što je njihovim vlasnicima umanjilo rashode, ali i prihode koje su mogli potencijalno od njih dobivati. Ovaj je proces, za razliku od propadanja ili transformiranja većih posjeda bio brz i devastirajući.⁶⁰

Antun (Anton) Ferić, rodio se 1. travnja 1830. u Zagrebu, gdje je i kršten u crkvi Sv. Marka. Za svoj je životni put izabrao vojsku. Vrlo rano napušta Zagreb, radi vojne

karijere, a kasnija svađa s braćom onemogućila je bilo kakvu daljnju potragu za njim. Ono što se zna, sačuvano je u uspomenu obitelji Ferić, kao fragmenti koji svjedoče o negdašnjem vremenu. Tako se u spisima nailazi na kratku crticu o Antunu Feriću, kojom Vida Ferić Vukelić zapisuje svoje, i sjećanje svoje sestre Feodore, na događaje udaljene od njih dvije generacije. Nakon što je otišao u Graz, Antun se oženio, a kolika je bila povezanost među braćom svjedoči i podatak kako je ostalo poznato samo prezime njegove supruge, ime, ukoliko je i bilo spomenuto, nije zapamćeno, što se do današnje generacije dogodilo i s prezimenom.⁶¹ Antunova karijera zasigurno je bila vrlo uspješna. Tako nalazimo spomen o *Rittmeisteru*⁶² Antunu Feriću, koji služi u Brašovu (Kronstadtu),⁶³ 1861. godine. Njegova se kći jedinica, Marija, udala za baruna Huszara, a njihova se kći, Julija, udala za grofa Gössa, pripadnika jedne od najuglednijih velikaških kuća u Austriji. Tek će zbog zahtjeva Adolfa Hitlera za *den grossen Ariernachweis* [velikim dokazom o arijstvu] biti ponovno uspostavljena kratkotrajna komunikacija dviju grana obitelji Ferić, kada je Julija, u potrazi za „dokazima o čistoći svojega podrijetla“ kontaktirala Mirka Ferića, sina Franje Ferića. Na kraju molbe koju upućuje Mirku Feriću, ostaje nedoumica: „Sind wir am Ende eigentlicher verwandt?“ [Jesmo li, na kraju, u stvari u rodu?] Kanal kojim se moglo doći do raznih korisnih informacija, vezanih za sudbinu čitave jedne grane obitelji, Mirko Ferić, odgojen u netrpeljivosti spram obitelji braće svojega oca Franje Ferića, grubo je i konačno zatvorio komunikaciju – poslaviši samo dokumentaciju koju je bio umoljen poslati.⁶⁴ Time prestaje svaki kontakt s tom stranom obitelji.

Najmlađi preživjeli sin Tadije Ferića, Franjo, ostavio je iza sebe veći opus arhivskoga i memoarskoga gradiva, što omogućava bolju rekonstrukciju njegovoga životnog puta. Rodio se 29. prosinca 1833. u Zagrebu, gdje je i kršten 4. siječnja 1834. u crkvi Sv. Marka.⁶⁵ Njegovo su školovanje i karijera usko vezani uz vojsku, budući da je svoj čitav aktivni vijek proveo kao vojno lice. Godine 1861., u činu kapetana služi u Terezinu (Theresienstadt), a godinu i pol kasnije, kao „časnik, ugodne vanjštine, vrlo društven i duhovit“,⁶⁶ na jednom gornjogradskom plesu upoznaje mladu, devetnaestogodišnju Herminu Kušević, kojoj je to bila prva godina ulaska u javni i društveni život grada. Simpatije su, očito, bile obostrane, ali Franjina odlučnost iznenadila je i njegovu odabranicu, kada se nedugo nakon upoznavanja pojavio sa svojom majkom na pragu obiteljske kuće Kuševića kako bi od Herminine majke Emilije Kušević, rođene Lentulaj, dobio privolu za ženidbu s njezinom kćerkom. Brak je sklopljen u Zagrebu 1863. godine, a uskoro se Franjo sa svojom mladom ženom zaputio na otok Lastavicu u Boki Kotorskoj nazivan Mamula po tvrđavi Lazara Mamule, gdje je dobio službu. Nakon samo godinu dana službe u Boki Kotorskoj, Franjo Ferić povlači se iz vojske i odriče se prava na mirovinu te se zajedno sa svojom odabranicom vraća u Zagreb. Ovdje će se upustiti u gospodarske i posjedničke aktivnosti. Prvi korak, kojim se htio riješiti problema zaostalih nakon djelovanja njegovoga brata Alberta, bio je prodaja kuće na Trgu svetog Marka i preuzimanje imanja Mirka Lentulaja, Hermininog djeda, u Obedu koje je Hermina dobila u nasljeđe.⁶⁷ Ista je sudbina zadesila i plemićkim naslovom dobiveni posjed Hudibitek, koji je prodan barunu Albertu Hertlu.⁶⁸ Iskustvo koje je stjecao životom na očevim posjedima, kao i modernizacijske tehnike koje je Tadija počeo uvoditi, u mnogome će pomoći Franjinu etabliranju na poziciju uspješnog posjednika. Za Franju možemo reći kako prihvaća modernizaciju koja upravo

Slika 6.

Fotografija Franje pl. Ferića, u posjedu obitelji.

šezdesetih godina doživljava procvat, kako na kulturnom i društvenom polju, tako i u upravi i gospodarstvu.⁶⁹ Iako su uvjeti u kojima je ona mogla napredovati bili skučeni, sve se više putem modernizacije kretalo prema građanskom društvu.⁷⁰ Možda nije baš Franjo Ferić prijeloman po tom pitanju, ali je svakako njegovo djelovajne usmjerilo generacije koje su slijedile. Među prvim pothvatima koje je Franjo na gospodarskom planu proveo, bila je provedba melioracije tla, budući da je posjed bio u blizini rijeke Save te su mu prijetile česte poplave. Taj je pothvat bio toliko opsežan da sredstva dobivena iz gospodarenja imanjem nisu, sve do Franjine smrti, bila dovoljna za otplatu kredita koji je u tu svrhu podignut.⁷¹ Iako je, nesumnjivo, bio „uman čovjek i napredan gospodar“⁷² Franjo Ferić malo je brinuo za pisane tragove koje će ostaviti iza sebe. Kao što je to često slučaj u povijesti, onaj koji neprestano radi jednostavno ne dospije pravovremeno ostaviti detaljne tragove svojeg rada. Tako je napisao samo dva članka u *Gospodarskom listu*, koji su ipak bili dovoljni da ga uredništvo, jedini put u povijesti časopisa, javno pozove da nastavi svoje dopisništvo. Željan svojega mira, Franjo ih je odbio.⁷³ U svojem javnom gospodarskom djelovanju istaknuo kao predsjednik Gospodarske podružnice Velika Gorica, od 1877., a kasnije postaje i potpredsjednikom Hrvatskoga slavonskoga gospodarskog društva.⁷⁴ U usmenoj i pismenoj predaji obitelji Ferić, nalaze se poneke priče i anegdote koje u mnogome opisuju karakter Franje Ferića. Sa svojom ženom Herminom, imao je troje djece, od kojih je tek jedan sin, Mirko Maximilijan Zlatko, rođen u Zagrebu 1866. godine, preživio djetinjstvo. Kćerka, rođena godinu-dvije kasnije, umrla je u sedmoj godini od upale slijepoga crijeva, a njenu smrt Hermina nikada neće prežaliti. Nedugo nakon poroda, umro je i njihov prvorođenac, no o njemu više nije pričala. Naoko mirni obiteljski život, daleko

od zagrebačke vreve, ipak je obilovao bogatim društvenim životom obitelji. Naučen na lagodan život, Franjo Ferić nije dopuštao da ga financijska situacija, koju su uzrokovali njegov stariji brat i promjene u gospodarskom i financijskom segmentu vlastelinskog gospodarstva, u tome onemogući. Tako je nadaleko bilo poznato da se kod bračnog para Ferić izvrsno jede i zabavlja, a da su domaćini duhoviti i gostoljubivi.⁷⁵ S druge strane, prema zapisanom svjedočanstvu njegova sina, čim bi čuo kola u nailasku, Franjo bio počeo prigovarati kako ga posjete zamaraju i dosađuju mu, ali kada su gosti već bili tu – prilika za zabavu se nije propuštala. Svojevoljan i ponosan, znao je svoje ukućane dovoditi u nezgodne situacije, a jednom je, radi gospodareve loše volje, čitav ručak završio bačen kroz prozor.⁷⁶ Ipak, u svađe sa svojom ženom nikada se nije upuštao. Radije bi se oba supružnika povukli svatko u svoje odaje i onom drugom napisali argumentirano pismo o problemu koji se između njih postavio. Iako je, očito, bio popularan u društvu, njegova je teška narav udaljila jedinog sina Mirka, koji će u životu pokazivati veću privrženost majci i njezinoj strani obitelji, nego li ocu. Franjo Ferić, umro je 30. ožujka 1905. u Obedu, a pokopan je na mjesnom groblju u Bukevju, mjestu nedaleko Obeda.⁷⁷ Gospodarska kriza koja je na području čitave Monarhije započela početkom 1870-ih godina, vjerojatno je prouzročila i velike financijske neprilike obitelji Ferić. Kako je Franjo Ferić bio skloniji tradicionalnoj plemićkoj okupaciji bavljenja agrarom i poljoprivredom, kriza koja je najviše pogodila upravo agrarne segmente gospodarstva, kao i povećanje kamatnih stopa na kredite, uslijed propasti nekih bečkih banaka značajno su utjecali na financijsku stabilnost obitelji. Samim time ne treba čuditi što će se već sljedeća generacija okrenuti građanskim poslovima, koji možda nisu bili „dostojni“ plemstva iz aspekta njegova ponosa i tradicije, ali su kao izvor relativno dovoljnih i stalnih primanja nudila određenu sigurnost u financijskom smislu.⁷⁸

Franjina žena, Hermina Maximilliana Josipa Kušević, zasigurno je podjednako zanimljiva, ako ne i zanimljivija od svoga muža. Udaвши se za Franju Ferića, Hermina je, kao unuka protonotara Josipa Kuševića i banskog namjesnika Mirka Lentulaja, uvela Feriće u visoko plemićko društvo. S druge je strane žrtvovala svoj, u mladosti otkriven, talent za kiparstvo i modelarstvo, kojemu će se vratiti tek po muževoj smrti 1905. godine. Hermina Kušević rodila se 15. ožujka 1844. u Milanu, od oca Marcela pl. Kuševića i majke Emilije Lentulaj. Nepune četiri godine nakon Herminina rođenja, u pobuni u Lombardiji, točnije u Milanu, njezin je otac, kapetan austrijske vojske, smrtno ranjen. Iz priča svoje bake, dr. iur. Vida Ferić Vukelić zapisala je neke detalje njezina strogog odgoja. Tako se, na primjer, strogo pazilo da se djevojke ne ostavi besposlenima, a maksimum slobodnoga vremena bilo je sat vremena šetnje nakon ručka ili pisanje pisama. Naravno, šetnja nije bila samostalna. Ukoliko već netko od starijih pripadnika obitelji nije imao volje ili vremena prošetati se s mladom damom, morao ju je pratiti sluga, „pa makar prešla samo preko Markovog trga”.⁷⁹ Visoki stalež kojemu je pripadala, uvjetovao je i Herminin put u Beč, gdje upoznaje poznatog kipara Antona Fernkorna, autora poznatih skulptura diljem Habsburške Monarhije. Ondje ju umjetnik podučava modeliranju i kiparstvu kojim će se od tada baviti sve do svoje udaje. Iz toga susreta Zagreb i Hrvatska također su profitirali. Naime, Fernkorn je, upoznavši mladu Herminu, upravo u njoj pronašao model za svoju *Maria Immaculata*, koja krase prostor ispred zagrebačke katedrale, okružena anđelima.⁸⁰ Po vjenčanju s Franjom Ferićem, Hermina se povukla iz javnoga života grada Zagreba, provodeći vrijeme u zajedničkom poslu i

Slika 7.

Fotografija Mirka
pl. Ferića, u
posjedu obitelji.

životu sa svojim mužem na imanju koje je nekada pripadalo njenom djedu. Nakon što je obudovjela, Hermina prvo ostaje u Obedu, ali je njezin sin, Mirko, seli u Zagreb, gdje se ponovno počinje baviti izradom jednostranih plaketa, birajući svoje rođake, prijatelje, obične seljake ali i životinje za modele.⁸¹ Njezin je opus od tridesetak plaketa otkriven tek postumno i od tada je dijelom stalnoga postava zagrebačke *Glipototeke*. Pred samu smrt, Hermina se seli svojem bratu Marcelu II. Kuševiću, u Malu Mlaku, obiteljski posjed, gdje i umire 14. veljače 1923. godine.⁸²

Jedino dijete Franje i Hermine Ferić koje je preživjelo djetinjstvo bio je sin Mirko Maksimilijan Zlatko Ferić. Rodio se 21. ožujka 1866. Prvi razred osnovne (pučke) škole pohađao je u selu Bukevje, kraj Obeda, ali ju završava u Zagrebu. Relativno dobra financijska situacija njegovih roditelja, ali i visoki društveni položaj koji u drugoj polovici devetnaestog stoljeća uvjetuje i kvalitetno, inozemno obrazovanje, uputili su ga u Austriju (Beč) i Ugarsku (Debrecen) na srednjoškolsko školovanje. Visoku tehničku školu pohađa u Bruxellesu, Beču i Budimpešti, gdje stječe i diplomu 1889. godine. Od 1889. do 1903., sudjeluje u izgradnji savskog kolnog mosta (1891.), tvornice duhana u Senju (1889.), poštanskih zgrada u Varaždinu (1901.) i Zagrebu (1903.) kao i na regulaciji rijeke Drave u visini Varaždina (1893.).⁸³ Od 1894. obavlja funkciju sekretara patentnog ureda u Budimpešti, a 1898. postaje nadinženjerom u Ministarstvu trgovine. Od 1907. nadzornik je državnih građevinskih ureda i državnih cesta u Hrvatskoj, a 1918. prelazi u Građevinski odsjek hrvatske Zemaljske vlade, čijim upraviteljem postaje godinu dana kasnije. Godine 1920. postaje šefom Općeg odjeljenja Građevinske direkcije u Zagrebu, a direktorom Građevinske direkcije postaje tri godine kasnije. Od 1929. do umirovljenja 1931. godine načelnik je Tehničkoga odjeljenja Banske uprave

Slika 8. Bista
Mare Đurić
pl. Ferić (djelo
Hermine
pl. Kušević Ferić),
u posjedu obitelji.

u Zagrebu, ali i nakon umirovljenja često je pozivan u ministarstvo kao ekspert za predmete građevnog zakonodavstva, regulacije gradova i građevnog redarstva.⁸⁴ Od 1908. do 1909. bio je potpredsjednikom Hrvatskog društva inženjera i arhitekata, a godinu dana kasnije obnaša i jednogodišnju funkciju predsjednika.⁸⁵ U rukopisu je ostavio i svoj članak „Političari – nesreća naroda“, za čije tiskanje vjerojatno nije mogao pronaći izdavača, s obzirom na to da su ga, prema riječima njegove kćeri dr. iur. Vide Ferić Vukelić, svi smatrali suviše izravno formuliranim.

Svoju buduću ženu Maru Đurić (Gjurić) upoznao je prilikom inspekcija u Sisku. Ubrzo odlaze na putovanje u Veneciju, da bi ju na povratku zaprosio. Mara Đurić rođena je 14. siječnja 1884. godine u Mitrovici u Srijemskoj županiji, od oca Jovana Đurića podžupana Srijemske županije, i po mnogočemu nije bila tipična žena Hrvatske s prijelaza iz 19. u 20. stoljeće. Studirala je povijest i geografiju kao izvanredna studentica na Mudroslovnom fakultetu.⁸⁶ Nakon što, u drugom semestru akademske godine 1907./1908. dolazi do općeg štrajka studenata na zagrebačkom sveučilištu, Mara se našla u skupini studenata koji su si mogli priuštiti prebacivanje na drugo sveučilište te je otputovala u Beč. Ondje je 1908. godine diplomirala filozofiju.⁸⁷ Zaposlila se na ženskom liceju u Sušaku i smatrala se prilično netipičnim i samostalnim pojedincem.⁸⁸ U braku Mare i Mirka, sklopljenom 1912. godine, rodilo se dvoje djece, starija Vida (1916.) i mlađa Feodora (1918.). Kako bi podmirili dugovanja, nastala još Franjinim podizanjem kredita, obitelj je većinom rasprodala posjede u okolici kurije u Obedu, ali jedan manji dio je ostavljen kao utočište od gradske vreve i sjećanje na bolje dane plemstva. Mirko Ferić nikada nije isticao svoj plemićki stalež, dapače, nije održavao niti sjećanje na prošlost, koja mu je podarila kolorit bratske svađe i razdvajanja njegova oca

i stričeva, kao i njegova osobna distanciranost prema vlastitom ocu kojega je smatrao hladnim i svojeglavim plemićem koji nije prepoznao vrijeme promjene. On je, s druge strane, znao prepoznati novo doba. Izostanak s plemićkih balova mu se znao dogoditi, ali propustiti neku tehnološku novinu ili zanimljivost u struci, to je bilo nemoguće. Upravo kroz Mirka Ferića, možemo sagledati preobražaj dijela plemstva iz aristokratske gospodarstvene skupine, u radišnu i urbanu elitu svjesnu novoga doba. Plemstvo proizašlo iz Habsburške, odnosno Austro-ugarske Monarhije, u novoj je državi (Država SHS, Kraljevina SHS, Kraljevina Jugoslavija) bilo sistematski prinuđivano na promjenu svojih tradicionalnih poslova, a mnogi su i propali. Agrarna reforma koju je provodila vlada Države SHS nije uvelike pogodila posjede i financijsku strukturu obitelji Ferić, jer su, nakon prodaje većega dijela posjeda potpadali pod onaj dio plemstva koje nije predstavljalo ozbiljniji politički ili gospodarski problem.⁸⁹ Iz tih je razloga, kao i zbog političke neaktivnosti, Mirko Ferić mogao sudjelovati u javnom životu nove države, u kojoj je bio zaposlen kao državni službenik, što je njegovu i obiteljsku financijsku situaciju vezivalo za stanje državnih financija, a ne vlastitoga posjeda. U mirovini je, baveći se uglavnom posjedima koji su obitelji preostali, Mirko Ferić doživio starost od 88 godina, kada je umro u snu kraj svoje žene, 1954. godine. Mara Ferić nadživjela ga je punih petnaest godina i umrla je u dobi od 86 godina. Pokopani su u zajedničkoj grobnici na Mirogoju.⁹⁰

Posljednje, plemenite, članice obitelji Ferić, bile su Mirkova i Marina djeca, Vida i Feodora. Vida Ljubica Ferić rodila se 25. srpnja 1916. godine u Zagrebu, a krštena je 17. kolovoza u župi sv. Blaža. Pohađala je pučku školu u Zagrebu, gdje školovanje nastavlja u II. ženskoj realnoj gimnaziji sestara milosrdnica. Po završetku srednjoškolskog obrazovanja željela je upisati Likovnu akademiju, ali na nagovor svojega oca odlučuje se za studij prava, koji završava u roku. Nakon što je 4. siječnja 1941. diplomirala, zapošljava se u Hrvatskoj državnoj banci sve do sloma Nezavisne Države Hrvatske. Nakon uspostave Federativne Narodne Republike Jugoslavije, premještena je u Javno tužilaštvo za Hrvatsku. Godine 1948. zapošljava se, privremeno u Školi narodnog zdravlja, a kasnije iste godine u Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti, gdje će ostati do mirovine.⁹¹ Dvije godine kasnije udaje se za Dragutina Vukelića, s kojim je živjela sve do njegove smrti, ali njihov brak nije bio ispunjen roditeljskom srećom, budući da nisu imali djece.⁹²

Čitav je život provela sa svojom, dvije godine mlađom sestrom, Feodorom Herminom koja se rodila 15. srpnja 1918. godine, a krštena je 10. kolovoza iste godine.⁹³ Sestre su bile nerazdvojne, a mlađa je pohađala istu osnovnu i srednju školu, ali upisuje Medicinski fakultet. Po završetku studija, 1941. godine započinje svoju oftalmološku karijeru, kako kliničku tako i znanstveno-nastavničku. Vrhunac karijere bio je 1970., kada je promovirana u redovitog profesora Medicinskog fakulteta.⁹⁴ U kliničkoj karijeri iskazala se brojnim inovacijama, a zaslužna je i za osnivanje prvog odjela za strabologiju te općenito operativno rješavanje strabizma (škiljavosti) u Jugoslaviji. Istaknula se i pisanjem većeg broja znanstvenih radova, kao i suradništvom u medicinskim enciklopedijama. Dok je trajao Drugi svjetski rat, Feodorin je život i na privatnom i poslovnom planu bio prilično uspješan – 27. svibnja 1944. udala se za, tadašnjeg domobranskog časnika, a u civilnom životu kirurga dr. Želimira Seiwerttha rođenog 1914. godine u Osijeku,⁹⁵ s kojim će, 20. veljače 1959. dobiti jedino dijete – sina Svena.

Slika 9.
Fotografija Vide
pl. Ferić Vukelić,
u posjedu obitelji.

Dr. iur. Vida Ferić Vukelić i prof. dr. med. Feodora Seiwert Ferić, svojim su životnim vijekom zaokružile turbulentno stoljeće hrvatske povijesti. Rođene u Austro-Ugarskoj, školovane u razdoblju prve jugoslavenske zajednice započele su svoj radni vijek u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. U svojem djetinjstvu i ranoj mladosti bile svjedocima ubrzanog propadanja plemstva i njegove asimilacije u građansko društvo. Kroz njihove priče i zapisana sjećanja na taj period vidljivi su ostaci nekadašnjega sjaja. Tako će u intervjuu za *Večernji list* iz 1995. godine, priznati da su neke fraze, koje se danas povezuju s „uglađenim“ Zagrebom do kraja međuratnog razdoblja, u stvari tada već arhaični ostaci nekadašnjega života. Pozdravi kao što su „ljubim ruke“, ili još „zagrebačkiji“ *kiss die Hand* više nisu obavezni u međusobnim ophođenjima Zagrepčana, kao što i izrazi milostiva, gospodična i *frajlica* ocrtavaju, u stvari, zadnje vizure devetnaestostoljetnoga Zagreba.⁹⁶ Nekadašnji temelj plemićkoga života i gospodarstva – posjed – sada je pretvoren u ljetnikovac koji sve više nagrizla financije obitelji, okrenute gradskom i građanskom stilu života. Ostaju sjećanja na proljetne i ljetne *ferije*, stari fijaker kojim su „gospoda“ i „milostive“, kad su u ljetnikovcu pronašli bijeg iz gradske vreve, odlazile na kupanje na Savu, ali i sjećanja na sve veće troškove koje stara *kurija* traži od svojih vlasnika. Konačan „poraz“ staroga načina života bit će uvjetovan Drugim svjetskim ratom. Do tada je već čitav posjed, koji se tijekom vremena smanjio na dvije ledine i dio šume, uz kuriju i okućnicu, nagrizla starost i loša financijska situacija, koja je uvjetovala i sustavno prodavanje građevinskoga materijala.⁹⁷ Uz gubitak posjeda, na čitavu će legitimaciju obitelji utjecati i gubitak velikog dijela pokretne imovine, dokumenata i fotografija. U ratnoj vrevi, relativno nesigurnom financijskom stanju, obitelj je pokušala što veći dio antiknoga namještaja

Slika 10.
Fotografija
Feodore pl. Ferić
Seiwerth, u
posjedu obitelji.

iz kurije Obed prenijeti u Zagreb. Ipak, kako se veličina stana nije mogla mjeriti s veličinom ladanjske kuće, veliki je dio pokućstva i nakita prodan u besćenje, a slike i dokumenti, koji u tom trenutku nisu smatrani osobito važnima – spaljeni su. Tako je nestao veliki dio imetka i arhivske građe koja je u nekom kasnijem razdoblju mogla biti od koristi. Posljednji posjet kuriji, u ljeto 1944. ostat će u gorkom sjećanju. U trenutku kada su obilazili ostatke nekadašnjeg posjeda, u daljini će primijetiti vojsku u nailasku, pred kojom će, pješice, pobjeći prema Velikoj Gorici, ostavljajući posljednji dio vlastelinskoga posjeda vihoru vremena i rata. Po završetku rata sestre Ferić će, zajedno sa svojim roditeljima i Feodorinim mužem, doživjeti i daljnje dokaze povijesnih promjena. U stan, kojeg je već nastanjivalo petero ljudi, bili su prisiljeni pripustiti i petero studenata. Bio je to pokušaj odabira manjeg od dva zla, budući da je nova, komunistička vlast, u velike gradske stanove useljavala i po nekoliko obitelji, što će kasnije završiti nemalim brojem promjena vlasništva stanova, odnosno – novi sustanari su s vremenom izbacivali prijašnje vlasnike stanova, koji su redom bili, prema komunističkoj ideologiji, nepoćudni plemići ili bogati građani, „buržui”. Ponovno smanjeni životni prostor, uvjetovao je daljnju prodaju „spašenog“ obiteljskog namještaja, od kojega je na kraju preostao samo maleni, ali ipak značajan dio.⁹⁸ Uz takve neprilike, oduzimanje plemićke titule, koje je također uslijedilo po završetku rata, nije bilo shvaćeno kao veliki udarac obitelji, s obzirom na to da njihov otac, Mirko, niti u vrijeme kada je, barem s pravnog aspekta, ta titula postojala i nosila određenu težinu, za nju nije pretjerano mario. Rat, koji je sa sobom odnio veliki dio obiteljske povijesti, nije imao velikoga utjecaja na svakodnevni život članova obitelji, budući da su obje sestre i prije rata odredile svoju stručnu karijeru, ne očekujući lagodan

život od same plemićke titule. Sestre Ferić bile su posljednje nositeljice plemićkoga prezimena, koje je njihovom smrću, godine 2005. (dr. iur. Vida Ferić Vukelić), odnosno 2008. (prof. dr. med. Feodora Seiwert Ferić), izgubilo svoj dvostoljetni kontinuum. Njihova plemićka tradicija nastavlja se preko potomaka prof. dr. sc. med. Feodore Seiwert Ferić.

Proučavajući genealogiju obitelji pl. Ferić de Hudibitek, mogu se promatrati i razne mijene kroz koje je prolazio čitav plemićki stalež. Od početnika plemićke linije, Tadije Ferića, uspješnog pravnika, koji je svojim radom zaslužio plemstvo i nemali imetak i koji se nalazi u samom srcu nekih od presudnih događaja Hrvatskog narodnog preporoda, prešli smo na drugu generaciju. Na generaciju koja je izgubila stečeno, koja se posvađala i živjela iznad svojih mogućnosti (Albert Ferić), koja je spas pronašla u vojnoj karijeri i zauvijek otišla iz rodne zemlje (Antun Ferić), koja se razočarana povukla na seosko imanje i živjela u stilu vremena koje je neminovno prolazilo (Franjo Ferić). Sljedeća je generacija shvaćala kako je plemstvo izgubilo bitku s vremenom, te se, pridružuje građanstvu prihvaćajući promjene u nadi za napretkom. To je već građanski oblik plemstva, koje na posjed odlazi vikendima ili preko praznika, kako bi se odmorilo od gradskih problema. Plemenitaško podrijetlo u sukobu s modernim vremenom oslikavali su stari fijaker, kraj kojega se parkirao novi automobil, te sluge koji su, više iz poštovanja i običaja, nego li iz nužde, vršili svoj posao. U sjećanjima dr. iur. Vide Ferić Vukelić, ostale su zapisane i brze vožnje autom prema Obedu, koji će ih prigrliti svojom smirenošću, starim sjajem i nekim već pomalo zaboravljenim duhom. Sve manje značenje titule, nakon rata će ostati mrtvo slovo na papiru, a završetkom Drugog svjetskog rata i to mrtvo slovo bit će izbrisano. Materijalna propast plemstva, kao i nestanak njegove funkcije ubrzani su po završetku Drugoga svjetskog rata, dolaskom komunističkog režima, kada plemstvo prestaje postojati, a ionako umanjeni posjed, koji je radi ranijih financijskih problema maloga plemstva bio načet prodajom terena, sada biva nacionaliziran. Mnoge su obiteljske uspomene i vrijednosti nepovratno nestale nakon Drugog svjetskog rata u pokušaju spašavanja najvrednijih pojedinosti. Prisilno udomljavanje petero studenata, koje im je nametnula nova vlast, kao i loša financijska situacija, uvjetovali su prodaju posljednjega što je ostalo od plemićkog posjeda: kurija Obed, u kojoj su, kako se sjeća dr. iur. Vida Ferić Vukelić, bili posljednji put 1944. i iz koje su pobjegli pješice prema Velikoj Gorici, kada su primijetili da prema njihovu selu nailazi nečija vojska. Tradicija i odgoj „nekog drugog vremena“ ostali su vidljivi u manirama i načinu života posljednjih plemenitih Ferića, sestara Vide i Feodore. Brze promjene nisu ih obeshrabrile, a znale su se često i šaliti na račun istih, govoreći kako su, ne maknuvši se čitavoga života iz Zagreba, promijenile više država i sustava, nego li neki koji su proputovali čitav svijet.⁹⁹ Proučavajući genealogiju obitelji Ferić dobiva se uvid u isto vrijeme jednostavnu i kompliciranu, društvenu mrežu hrvatskoga plemstva. Zahvaljujući ponajviše ženidbenim vezama, u kojoj prednjači ženidba Franje Ferića s Herminom Kušević, obitelj je povezana s mnogim značajnim ličnostima hrvatske prošlosti, kao što su: Josip Kušević, Mirko Lentulaj, Ksaver Šandor Gjalski, Metel Ožegović, Antun

Slika 11.
Fotografija
sestara
Vide i Feodore
(Zagreb, 1942.),
u posjedu obitelji.

Mihanović i drugi. Sama problematika prezimena, koja će pratiti većinu genealoških pothvata u arhivskoj potrazi za pripadnicima neke obitelji sažeta je, doduše u blažem i puno prepoznatljivijem obliku, u promjenama zapisa obiteljskog prezimena, koji je varirao od von Ferrenheim (Stjepan von Ferrenheim), preko Ferrih do prelaznih rješenja koja su sadržavala konačan oblik prezimena Ferić – Ferrih, Ferrich.

Ukoliko se i dalje postavlja pitanje potrebe za proučavanjem genealogije obitelji, možda će najdosljedniji odgovor biti: spoznaja prošlosti, svijeta predaka kao i uvid u prošlo vrijeme o kojemu su starije generacije obitelji govorile sa sjetom i veseljem, kao što govori i sljedeći odlomak, odnosno uvod u memoare Vide Ferić Vukelić: „Sjedim na terasi moje, tzv. vikendice, neraspoločena sam, ne osjećam se dobro i pokušavam da možda na ovaj način, sjećajući se divnih obedskih dana, unesem malo vedrine u moje uglavnom sumorne misli. Ne mogu shvatiti kako sam tolikom brzinom navalila na sebe tih 77 godina. Nedavno sam još bila dijete koje je svoje sretno ferije uživalo u Obedu, a sada sjedim tu u selu Bukevje, koje je sasvim drugo nego ono uz koje je spadalo selo Obed i pokušavam da bar malo onoga što je Obed bio i značio ovdje oživim. Možda se poslije X godina pronadje neko od Svenovih potomaka koji će pročitati ove retke i pogledati slike, iako podataka ima vrlo malo a nažalost i fotografija, jer se u doba moje mladosti dosta malo fotografiralo i bez znanja o tome kako se to čini, pa su rezultati slabi i iz slika se ne može zamisliti kako je Obed stvarno bio lijep i koliko je imao draži i privlačnosti, za svakoga koji ga je posjetio“.

Zusammenfassung:

EINE GENEALOGIE DER ADELSFAMILIE FERIĆ DE HUDIBITEK

Diese Arbeit betrachtet die Familiengeschichte der Familie Ferić von Hudibitek, die am Anfang des neunzehnten Jahrhunderts ihren Adelstitel bekam. In ihrem zwei Jahrhunderte langen Kontinuum erreichte die Familie Ferić ihren Höhepunkt, sowie auch ihren Fall. Die Geschichte dieser Familie enthüllt aus einer kleinen Perspektive so manche Prozesse, durch welche die ganze kroatische bzw. auch europäische Gesellschaft dieser Zeit gekennzeichnet wurde. Der gesellschaftliche und politische Aufstieg der Familie in der Habsburgermonarchie, der mit dem Stammesvater Tadija Ferić begann, wurde durch einen Streit seiner Söhne und immer schlechterem finanziellen Zustand annulliert. Der Prozess des Unterganges, dem der Adel im globalen Sinne nicht entgehen konnte, wird auch in der Familiengeschichte der Familie Ferić sichtbar. Verschiedenen Reaktionen auf solche Entwicklungen - Strukturen die alte wie auch neue Generationen der Familie umfassten - und die Transition ins Bürgerliche Leben haben auch die Notwendigkeit der Schulung mit sich gebracht, wie auch eine „bürgerliche“ Arbeit. Die vorletzte Generation der noblen Familie, die noch einen Bruchteil des „alten Lebens“ und seine Lebensgewohnheiten erlebte, wurde mit den 20. Jahrhundert auf eine neue und andere Lebensumgebung verurteilt. Der Erste Weltkrieg, der das Leben im neuen jugoslawischen Königreich brachte, war das letzte Kapitel der Familiengeschichte das mit dem Adel etwas zu tun hatte. Der gänzliche Untergang des Familienwohlstandes begann einige Jahre vor dem Zweiten Weltkrieg, der dann das letzte von dem ehemaligen Hab und Gut mitnahm. Der Zweite Weltkrieg brachte eine neue, kommunistische Umgebung, die auf den Adel wie auch auf ein Eigenkapital nicht gut schaute. Eine Transition ins *Bürgerliche* wurde damit vollendet. Die letzte Generation - zwei Schwestern die noch als Adlige geboren wurden, lebten somit durch ihr ganzes Leben in Sechs verschiedenen Staaten um dabei niemals die Grenze überqueren zu müssen. Die Familie starb in dem siebten Staat ohne männlichen Namensträger aus. Mit dem Tod der letzten Nachfolgerin Tadija's wurde die direkte Nahmentragende Linie der Familie Ferić von Hudibitek beendet.

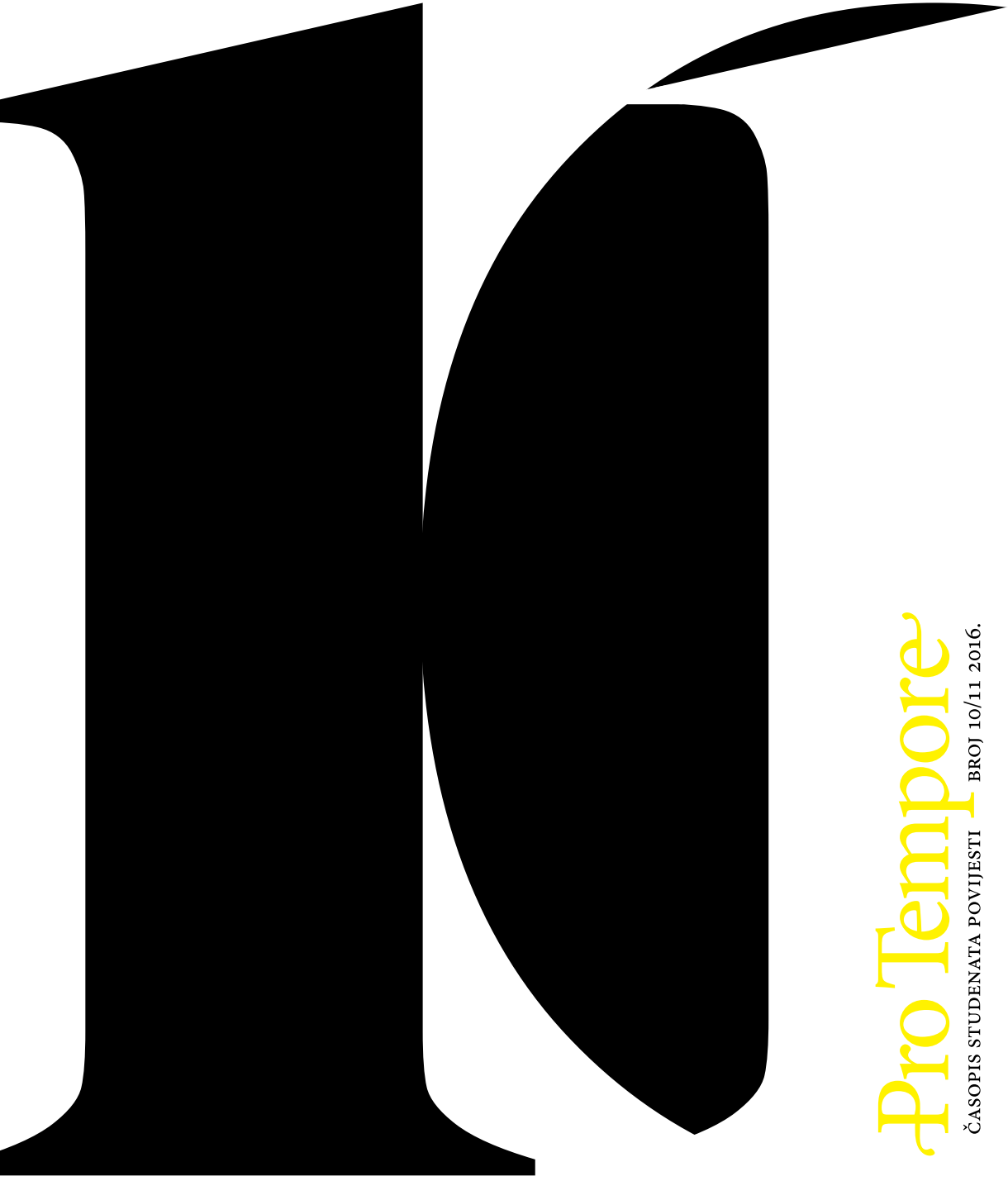
Bilješke:

1 Nenad Vekarić, „Metoda ‘reprezentativne kapi’ i genealoška metoda u povijesnoj demografiji“, <i>Povijesni prilozi</i> 39 (2010.), 23-38.; Nenad Vekarić „Genealogija u službi onomastike“, <i>Folia Onomastica Croatica</i> 12-13 (2003.-2004.), 549-552. 2 Bob Simpson, „From Family Tree to Family History by Ruth Finnegan; Michael Drake; From Family History to Community History by W. T. R. Pryce;	Communities and Families by John Golby; Sources and Methods: A Handbook by Michael Drake; Ruth Finnegan; Jacqueline Eustace“, <i>The Journal of the Royal Anthropological Institute</i> 1/4 (1995.), 843. 3 Ahasver von Brandt, <i>Werkzeug des Historikers</i> (Stuttgart: W. Kohlhammer GmbH, 2007.), 39. 4 Arhiv obitelji Ferić nastao je sakupljanjem dokumenata i fotografija koje su kroz	dvostoljetnu povijest obitelji za sobom ostavili njeni članovi. Prvi dio posla u velikoj je mjeri obavila dr. iur. Vida Ferić Vukelić, koja je prikupljala i čuvala svaki iole vrijedan predmet koji je mogla povezati s poviješću svoje obitelji. Po smrti dr. iur. Vide Ferić Vukelić, njen je nećak, prof. dr. med. Sven Seiwerth, klasificirao prikupljenu građu, prema osobama kojima su određeni dokumenti pripadali. Zahvaljujući njihovom radu,

- potraga za obiteljskim tajnama i pričama plemićke obitelji Ferić de Hudobitek uvelike je olakšana.
- 5 Povelja cara i kralja Franje I. o dodjeli plemićke titule, grba i posjeda Tadiji Feriću (Thadaei Ferrich) iz 1833. godine (dalje: Grbovnica Tadije Ferića); u posjedu obitelji.
- 6 Srećko Ljubljanić, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 41.
- 7 Srećko Ljubljanić, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 41.
- 8 Prijevod preuzet iz: Srećko Ljubljanić, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 39; spomenik se još i danas nalazi na svojem primarnom mjestu u Sv. Urbanu. Danas je to posjed vinarске obitelji Lovrec, koja je nastavila vinarsku tradiciju Tadije Ferića na tom posjedu.
- 9 Grbovnica Tadije Ferića.
- 10 U različitim dokumentima, i u različitom vremenu, pojavljuje se nekoliko varijacija plemićkog atributa – de Hudobitek, od Hudogbitka, od Hudogbitka, od Hudoga Bitka i sl.
- 11 Grbovnica Tadije Ferića; Ivan Bojničić, *Der Adel von Kroatien und Slavonien* (Neustadt an der Aisch: Bauer & Raspe, 1986.), 46.
- 12 Iskra Iveljić, *Banska Hrvatska i Vojna krajina od prosvijećenog apsolutizma do 1848. godine* (Zagreb: Leykam international, 2010.), 92.
- 13 Povelja cara i kralja Franje I. o dodjeli plemićke titule, grba i posjeda Stjepanu Feriću (Stephan Ferrich) iz 1801. godine (dalje: Grbovnica Stjepana Ferića), u posjedu obitelji; Srećko Ljubljanić, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 40.
- 14 Adolf Bäuerle, ur. *Was verdankt Oesterreich der beglueckenden Regierung Sr. Majestät Kaiser Franz des Ersten* (Beč: Gedruckt bey A.V. Haykul, 1834.), 350.
- 15 Srećko Ljubljanić, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 40.
- 16 Prema obiteljskoj predaji nećak Stjepana Ferića, bio je upravo Tadija Ferić.
- 17 Tadija se dakle navodi kao kraljevski poreznik Zagrebačke županije, a Franjo kao zastupnik u Hrvatskom saboru. Ivan Bojničić, *Der Adel von Kroatien und Slavonien* (Neustadt an der Aisch: Bauer & Raspe, 1986.), 46.
- 18 Srećko Ljubljanić, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 42; Nevenka Plavšić Gojković, „Protonotar Josip Kušević i njegovi najistaknutiji potomci“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 5-6 (1991.), 86.
- 19 Grbovnica Tadije Ferića.
- 20 Lelja Dobronić, *Stare numeracije kuća u Zagrebu* (Zagreb: Izdanja Muzeja grada Zagreba, 1959.), 46-47.
- 21 HR-DAZG-836, osobni fond, Ferić, Tadija, 1. kutija.
- 22 HR-DAZG-836, osobni fond, Ferić, Tadija, 1. kutija.
- 23 HR-DAZG-836 Ferić Tadija, Historijat stvaratelja fonda; [http://www.daz.hr/vodic/k-vlastelinski-obiteljski-i-osobni-arhivski-fondovi/328-hr-dazg-836-feri-tadija](http://www.daz.hr/vodic/k-vlastelinski-obiteljski-i-osobni-arhivski-fondovi/k3-osobni-arhivski-fondovi/328-hr-dazg-836-feri-tadija) (15. 08. 2012.); Srećko Ljubljanić, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 48.
- 24 Zora Hendija, „Prvo hrvatsko građansko kaptolsko društvo za sjajne pogrebe u Zagrebu (1835-1948)“, *Arhivski vjesnik* 37 (1994.), 265.
- 25 HR-DAZG-836 Ferić Tadija, Historijat stvaratelja fonda; [http://www.daz.hr/vodic/k-vlastelinski-obiteljski-i-osobni-arhivski-fondovi/328-hr-dazg-836-feri-tadija](http://www.daz.hr/vodic/k-vlastelinski-obiteljski-i-osobni-arhivski-fondovi/k3-osobni-arhivski-fondovi/328-hr-dazg-836-feri-tadija) (15. 08. 2012.); Lelja Dobronić, *Stare numeracije kuća u Zagrebu* (Zagreb: Izdanja Muzeja grada Zagreba, 1959.), 46-47, 52-53, 116-117, 146-147.
- 26 Stjepan Ugarković, *Gospodarsko – šumarska izložba u Zagrebu: Izložbeni katalog* (Zagreb: Naklada Danijela Hermana, 1891.), 5.
- 27 „Priobćenje članovom horvatsko – slavonskoga Gospodarskog Društva“, *Gospodarski list* br. 1 (1842.), 15; „Obznanjenje članovom horvatsko – slavonskoga Gospodarskog Društva“, *Gospodarski list* br. 2 (1842.), 4.
- 28 Srećko Ljubljanić, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 46.
- 29 „Većanja glavnoga odbora u svojoj sednici dana 17. travnja“, *List mesečni Horvatsko-slavonskoga gospodarskoga društva* 4/5 (1845.), 66.
- 30 Srećko Ljubljanić, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 46.
- 31 Primjer iz popisa saborskih uzvanika, pozvanih na zasjedanje Hrvatskoga sabora u svibnju i studenom 1932. godine, iz: Zvezdana Sikirić Assouline, *U obranu hrvatskih municipalnih prava i latinskoga jezika* (Zagreb: Srednja Europa, 2006.), 121.
- 32 Dragutin Rakovac, *Dnevnik Dragutina Rakovca* (Zagreb: Narodna starina, 1922.), 27.
- 33 Dragutin Rakovac, *Dnevnik Dragutina Rakovca* (Zagreb: Narodna starina, 1922.), 27.
- 34 Stjepan Ugarković, *Gospodarsko – šumarska izložba u Zagrebu: Izložbeni katalog* (Zagreb: Naklada Danijela Hermana, 1891.), 5.
- 35 Franjo Rački, Vatroslav Jagić i Josip Torbar, ur., „Imenik utemeljitelja Matice ilirske (Pravi utemeljitelji)“, *Književnik. Časopis za jezik i povijest hrvatsku i srbsku, i prirodne znanosti* 2 (1865.), 11.
- 36 Arijana Kolak Bošnjak, „O Mađarima i mađarskoj politici u javnosti Banske Hrvatske 1848.-49.“ (M. Phil. Diss, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2006.), 101-113.
- 37 Emilij Laszowski, *Povijest plem. općine Turopolje nekoć Zagrebačko*

- polje zvane sv.1 (Zagreb: Antun Sholz, 1910.), 160 -161.
- 38 Ferdo Šišić, *Pregled povijesti hrvatskoga naroda* (Zagreb: Matica hrvatska, 1962.), 412.
- 39 Emilij Laszowski, *Povijest plem. općine Turopolje nekoć Zagrebačko polje zvane sv.1* (Zagreb: Antun Sholz, 1910.), 160 -161; Ferdo Šišić, *Pregled povijesti hrvatskoga naroda* (Zagreb: Matica hrvatska, 1962.), 412.
- 40 <http://www.gradskagrobља.hr/default.aspx?id=274> (15. 08. 2012.)
- 41 Emilij Laszowski, *Povijest plem. općine Turopolje nekoć Zagrebačko polje zvane sv.1* (Zagreb: Antun Sholz, 1910.), 160 -161.; Srećko Ljubljanović, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 47.
- 42 Dr. iur. Vida Ferić Vukelić nastojala je sakupiti i zapisati dostupne podatke o prošlosti vlastite obitelji te ih je objedinila u svojim memoarskim zapisima, koji nisu objavljeni, već postoje u rukopisnom obliku u posjedu obitelji.
- 43 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.
- 44 „O Museum“, *List mesečni Horvatsko-slavonskoga gospodarskoga društva* 6/10 (1847.), 137-139, 142.
- 45 <http://www.tourism-club.com/index.php?option=entity&entityID=170&Itemid=1&levelID=603&tb=0>, preuzeto 16. 07. 2012.
- 46 Srećko Ljubljanović, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 46.
- 47 Dragutin Rakovac, *Dnevnik Dragutina Rakovca* (Zagreb: Narodna starina, 1922.), 27.
- 48 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.
- 49 Svjedodžba o plemstvu, čuva se u obiteljskoj arhivi; Srećko Ljubljanović, „Tadija Ferić od Hudog Bitka“, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 3 (1992.), 48.
- 50 „Imena nove g. suclanovah“, *List mesečni Horvatsko-slavonskoga gospodarskoga društva* 4/9 (1845.), 144.
- 51 http://imehrvatsko.net/profile/albert_feric, (16.07.2012.)
- 52 Dragutin Pavličević, *Hrvatske kućne zadruge* sv. 1. (Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1989.), 12.
- 53 Dragutin Pavličević, *Hrvatske kućne zadruge* sv. 1. (Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1989.), 12 i 193.
- 54 Mirjana Grosss i Agneza Szabo, *Prema hrvatskome građanskom društvu* (Zagreb: Globus, 1992.), 387-388.
- 55 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić
- 56 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.
- 57 HR-DAZG-836, osobni fond, Ferić, Tadija, 1. kutija.
- 58 HR-DAZG-836, osobni fond, Ferić, Tadija, 1. kutija
- 59 Jaroslav Šidak, *Povijest hrvatskog naroda 1860.-1914.* (Zagreb: Školska knjiga, 1968.), 4-5.
- 60 Zdenka Šimončić-Bobetko, *Agrarna reforma i kolonizacija u Hrvatskoj 1918.-1941.* sv. 1 (Zagreb: Hrvatski institut za povijest – AGM, 1997.), 29-30.
- 61 U obiteljskoj ostavštini obitelji Ferić, kao niti u memoarskim zapisima dr. iur. Vide Ferić Vukelić, ne postoje podatci o supruci Antuna Ferića. Jedina poveznica s Antunom Ferićem, štura su sjećanja sestara Vide i Feodore Ferić i njihova oca, koji je od svih uspomena na svojega brata zadržao jednu fotografiju.
- 62 Rittermeister je bio konjički časnik u austro-ugarskoj vojsci, ekvivalent današnjeg satnika.
- 63 Danas grad Braşov u Rumunjskoj.
- 64 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.; zanimljivo je napomenuti kako već 1930-ih u obitelji nije bilo poznato mjesto Tadijina rođenja, niti su bili u posjedu njegova krsnog lista. Kada Julija Göss traži, između ostaloga i krsne listove svoga djeda i pradjeda, Mirko Ferić joj odgovara kako krsnog lista njegova djeda nema u obiteljskom posjedu, niti mogu doći do njega.
- 65 Krsni list Franje Ferića, u posjedu obitelji.
- 66 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.
- 67 Iz memorarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.
- 68 Zdenka Šimončić-Bobetko, *Agrarna reforma i kolonizacija u Hrvatskoj 1918.-1941.* sv. 1 (Zagreb: Hrvatski institut za povijest – AGM, 1997.), 56-57.
- 69 Mirjana Grosss i Agneza Szabo, *Prema hrvatskome građanskom društvu* (Zagreb: Globus, 1992.), 142.
- 70 Mirjana Grosss i Agneza Szabo, *Prema hrvatskome građanskom društvu* (Zagreb: Globus, 1992.), 557.
- 71 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić
- 72 Srećko Ljubljanović, „Tražimo potomke člника gospodarskih podružnica Hrvatske – Potomci Franje Ferića“, *Gospodarski list* 17 (1996.), 41.
- 73 Srećko Ljubljanović, „Tražimo potomke člника gospodarskih podružnica Hrvatske – Potomci Franje Ferića“, *Gospodarski list* 17 (1996.), 41.
- 74 Dipl. ing. Stjepan Keglević „Tražimo potomke člника gospodarskih podružnica Hrvatske“, *Gospodarski list* 13/14 (1996.), 41.
- 75 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić
- 76 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić; ta je anegdota ostala u sjećanju najstarijih stanovnika Obeda, koji su je prenijeli i svojim potomcima s kojima je jedan od autora teksta imao priliku neformalno razgovarati prije nekoliko godina.
- 77 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić
- 78 Jaroslav Šidak, *Povijest hrvatskog naroda 1860.-1914.* (Zagreb: Školska knjiga, 1968.), 84.
- 79 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić
- 80 Nevenka Plavšić Gojković, „Protonor Josip Kušević i njegovi najistaknutiji potomci“, *Kaj časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 5-6 (1991.): 93.
- 81 Nevenka Plavšić Gojković,

- „Protonorar Josip Kušević i njegovi najistaknutiji potomci“, *Kaj časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 5-6 (1991.): 92.
- 82 Nevenka Plavšić Gojković,
„Protonorar Josip Kušević i njegovi najistaknutiji potomci“, *Kaj časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 5-6 (1991.): 91.
- 83 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.
- 84 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.
- 85 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.
- 86 Tihana Luetić, „Prve studentice Mudroslovnog fakulteta kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu“, *Povijesni prilozi* 22/22 (2002.), 201.
- 87 Diploma Mare Đurić, u posjedu obitelji; Tihana Luetić, „Prve studentice Mudroslovnog fakulteta kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu“, *Povijesni prilozi* 22/22 (2002.), 201.
- 88 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić; Diploma Mare Đurić, u posjedu obitelji.
- 89 Zdenka Šimončić-Bobetko, *Agrarna reforma i kolonizacija u Hrvatskoj 1918.-1941.* sv. 1. (Zagreb: Hrvatski institut za povijest – AGM, 1997.), 89.
- 90 Iz osmrtnica Mirka i Mare Ferić, u posjedu obitelji.
- 91 Dokumentacija o raznim zaposlenjima u posjedu obitelji. – detalj: svjedodžba izdana 25. srpnja 1945. godine, kojom se potvrđuje da je dr. iur. Vida Ferić službovala u Hrvatskoj državnoj banci, a kasnijoj Narodnoj banci Jugoslavije; prijavnica za posao u Elektrotehnici, u kojoj se navodi staž u Zemaljskoj banci, od 1945. do 1946. godine.; Potvrda Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti o stupanju na dužnost s danom 1. lipnja 1948. godine.
- 92 Vjenčani list u posjedu obitelji; Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.
- 93 Krsni list, u obiteljskom posjedu.
- 94 Potvrda o završetku studija; Potvrda o izboru u rang redovnoga profesora, u posjedu obitelji.
- 95 Vjenčani list, u obiteljskom posjedu.
- 96 Jolanda Rak, „Kumstvo za velikane“, *Večernji list*, 15., 16. i 17. IV. 1995.; Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić
- 97 Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.
- 98 Jolanda Rak, „Kumstvo za velikane“, *Večernji list*, 15., 16. i 17. IV. 1995.; Iz memoarskih zapisa dr. iur. Vide Ferić Vukelić.
- 99 Jolanda Rak, „Kumstvo za velikane“, *Večernji list*, 15., 16. i 17. IV. 1995.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI – BROJ 10/11 2016.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 10/11 2016.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti
Godina VIII, broj 10-11, 2016.

Glavni i odgovorni urednik

Tomislav Brandolica

Zamjenik glavnog urednika

Filip Šimetin Šegvić

Uredništvo

Tomislav Brandolica, Marta
Fiolić, Kristina Frančina, Marko
Lovrić, Valentina Nedeljko, Nikola
Seiwerth, Filip Šimetin Šegvić

Urednici pripravnici

Zvonimir Plavec, Vjenceslav
Rupčić, Porin Šćukanec Reznicek

Redakcija

Tomislav Brandolica, Marta Fiolić,
Kristina Frančina, Marko Lovrić,
Valentina Nedeljko, Zvonimir
Plavec, Vjenceslav Rupčić, Nikola
Seiwerth, Porin Šćukanec Reznicek,
Filip Šimetin Šegvić

Recenzenti

dr. sc. Damir Agičić
dr. sc. Ivo Banac
dr. sc. Tomislav Galović
dr. sc. Ivo Goldstein
dr. sc. Iskra Iveljić
dr. sc. Tvrtko Jakovina
dr. sc. Hrvoje Klasić
dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić
dr. sc. Jelena Marohnić
dr. sc. Mirjana Matijević Sokol
dr. sc. Hrvoje Petrić
dr. sc. Drago Roksandić
Marie Scatena, MA
akademik Arnold Suppan
Marina Šegvić, prof.
dr. sc. Božena Vranješ Šoljan

Lektura i korektura

Gabrijela Detelj
Marta Fiolić
Ana Jelić
Nikolina Kos
Marko Pojatina
Tihomir Varjačić

Dizajn i priprema za tisak

DZN studio

Prijevodi s engleskog jezika

Tomislav Brandolica
Tina Miholjančan, prof.
Marija Marčetić
Ivan Markota
Krešimir Matešić
Judita Mustapić
Kristina Videković

Prijevodi s njemačkog jezika

Mirela Landsman Vinković
Filip Šimetin Šegvić
Azra Plićanić Mesić

Prijevodi s francuskog jezika

Jasna Čirić, prof.
Marta Fiolić
Marija Galić
Tea Šimičić

Prijevodi s talijanskog jezika

Tihana Filipčić
Loretta Lanča

Izdavač

Klub studenata povijesti – ISHA
Zagreb

Tisak

Mediaprint – Tiskara Hrašćić

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim
radovima izražavaju isključivo
stavove autora i ne predstavljaju
nužno stavove i mišljenja
uredništva i izdavača

Izdavanje ovog časopisa financijski su omogućili:

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za povijest
Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu,
Studentski zbor
Sveučilišta u Zagrebu

Privatne donacije:

Vesna Miović, I. P., M. Č.

Redakcija časopisa Pro tempore
svim se donatorima iskreno
zahvaljuje na financijskoj podršci!

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva:

Klub studenata povijesti – ISHA
Zagreb
(za: Redakcija Pro tempore),
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3,
10000 Zagreb

E-mail:

pt.redakcija@gmail.com
tomislav.brandolica@gmail.com